

בס"ד. טבלת-סיכום לקו"ש חלק י"ט, דברים ה' – גיעולי נכרים

כי הא דמור יהודה ובאטי בר טובי הוו יתבי קמיה דשבור מלכא אייתו לקמיהו אתרוגא פסק אכל פסק והב ליה לבאטי בר טובי הדר דצה עשרה זימני בארעא פסק הב ליה למור יהודה א"ל באטי בר טובי וההוא גברא לאו בר ישראל הוא א"ל מר קים לי בגויה ומר לא קים לי בגויה איכא דאמרי א"ל:

	הגמ'	הקושי'	הביאור
1			נקודת הביאור: הסכין לא הי' בלוע במאכלות אסורות, שהרי בבית המלך לא משתמשים באותה סכין לבשר ולפירות – והאיסור הוא בישולי נכרים*.
2	פסק והב ליה לבאטי בר טובי	למה לקח א"ז ואכלו?	לפי שלא לאכול זה מרידה במלכות, וחשש פקו"נ, שדוחה כל התורה כולה
3	דצה עשרה זימני בארעא	אם כבר נועצה בקרקע, למה אינו מקדים לעשות כמה רגעים, שאז יועיל גם לבאטי בר טובי?	פרנס הציבור – וכ"ש מלך – אסור לעשות מלאכה בפני אחרים, (ואף שהי' נכרי, הרי מילתא בטעמא, ויש חיוב כבוד במלכי אוה"ע וזה נוגע לישובו של עולם), ולכן הי' אסור לשבור מלכא לוותר על כבודו ולנעוץ הסכין בקרקע עבור באטי (בידעו שלא יסרב, כנ"ל 2), אבל למור יהודה שהי' מוסר נפש שלא לאכול, הי' מוכרח למחול על כבודו ולעשות א"ז (ואי"ז היפך כבודו, לפי שעשה זה שלא יכשל באיסור – הערה 49)
4	מר קים לי בגויה ומר לא קים לי בגויה	איך אומר שאינו יודע מה טיבו, אם כבר יודע מה שקרה בלילה (איזכר מאי עבדת באורתא)?	לפי שיטה זו בגמ' האיסור דגיעולי נכרים הוא "שלא יהא ישראל רגיל אצלו . . ויאכילנו דבר טמא", ולגבי חשש זה לא נוגע מה שקרה בלילה
5		אעפ"כ, גם אם אינו ברור לו, למה להכשילו?	יש לתרץ שהאתרוג הי' מותר (שהי' רוב לגבי הבלוע בסכין), ואעפ"כ נעץ בקרקע עבור מר יהודה בידעו שלא יאכל בלי זה. (הערה 39) והעיקר, כנ"ל 3, שאם אינו יודע בפירוש שלא יאכל, אסור לו לוותר על כבודו ולעשות מלאכה בשבילו.
6		למה לא נתן למור יהודה לפני באטי (ועי"ז לא הי' מכשיל את באטי)	כי רצה שילמדו מהנהגתו דין זה שאסור לוותר על כבודו. (הערה 50)
7	איזכר מאי עבדת באורתא	לדעת התוס' שבאטי – שהי' עבד קצת, שלא הי' לו גט שחרור – מותר בנכרית, ולא עבר עבירה, מה אומר לו שבור מלכא?*	לפי שיטה זו בגמ' האיסור דגיעולי נכרים הוא מצד חתנות, אומר לו שבור מלכא אומר, שבאטי הרי הוא מותר בנכרית (לדעת התוס'), ולא שייך כל אצלו האיסור דגיעולי נכרים***
8		גם אם עבר עבירה בלילה, למה להכשילו בעוד איסור?	ולדעת רש"י שהוא אסור בנכרית, אומר לו שבור מלכא, אם אינך נזהר בבנותיהן, למה אחשוב שאתה נזהר בבישולין? כנ"ל 7, וראה גם 3.

* ומכאן ראי' לרוב הפוסקים שס"ל שגם פליטת בישולי נכרים אסור.

** הריטב"א מבאר ששבור לא ידע הדין שעבד מותר בנכרית, אבל אי"ז מחוור שהרי שבור מלכא הי' בקי בדינים (וקשה לומר שלא ידע שבאטי הי' עבד קצת שהרי רב יהודה הכריז עד"ז ברבים), והדרן קושיא לדוכתא.

*** ואף שאמרנו שבישולי נכרים נעשה "כמו עצם האיסור", בנדו"ד א) מלכתחילה אין שם פסול על הבישול לפי שטעם האיסור לא שייך כאן, (וב) כשהאיסור דחתנות לא שייך, ברור שאין לאסור גיעוליהן.